

**Παρέμβαση του
Γρηγόρη Καλομοίρη,
προέδρου της Ο.Λ.Μ.Ε.
στην Ολομέλεια του Εθνικού
Συμβουλίου Παιδείας
της 21^{ης} Ιανουαρίου 2005**

Αθήνα, 21-1-05

**«ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ»
Αναγκαιότητες και προτάγματα**

**«Εθνικός Διάλογος»:
Προβάλλουμε και διεκδικούμε τα αιτήματά μας**

Ένας ακόμη «Εθνικός Διάλογος για την Παιδεία» ξεκινά πανηγυρικά σήμερα. Υπάρχουν, ωστόσο, πολλά στοιχεία που μας κάνουν να ανησυχούμε για την αποτελεσματικότητα που μπορεί να έχει αυτός ο διάλογος. Επισημαίνουμε, για παράδειγμα, ότι δεν έχουν εξασφαλιστεί βασικές προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότητά του: δεν έχει προσδιοριστεί η θεματολογία του διαλόγου, δεν έχει καθοριστεί η διαδικασία συζήτησης ούτε έχει υπάρξει καμιά δέσμευση σχετικά με την πορεία του, το χρόνο ολοκλήρωσής του σε ό,τι αφορά συγκεκριμένα και υψηλής προτεραιότητας ζητήματα, την αποδοχή και εφαρμογή από το ΥΠΕΠΘ ή όχι των σημείων στα οποία ενδέχεται να υπάρξει συμφωνία των συμμετεχόντων και το χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσής του.

Το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ έχει επισημάνει έγκαιρα, με επιστολή του προς τον Πρωθυπουργό (5-11-2004), η οποία κοινοποιήθηκε στην Υπουργό Παιδείας και τους αρχηγούς των κομμάτων της Βουλής, με ποιες προϋποθέσεις μπορεί ο Εθνικός Διάλογος να είναι ουσιαστικός και χρήσιμος. Ειδικότερα ο διάλογος αυτός πρέπει να έχει, κατά τη γνώμη μας, τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

α) να μην είναι αποσπασματικός, αλλά να συμπεριλάβει όλα τα μεγάλα ζητήματα της εκπαίδευσης (κατοχύρωση του δημόσιου χαρακτήρα του σχολείου και βελτίωση της λειτουργίας του, αναβάθμιση της θέσης του εκπαιδευτικού κ.λπ.)

β) να συμμετέχουν θεσμοθετημένα σε αυτόν όλοι οι φορείς της εκπαιδευτικής κοινότητας,

γ) να επιδιωχθούν συνθέσεις και να μη γίνει προσπάθεια να επιβληθούν προειλημμένες κυβερνητικές αποφάσεις,

δ) να μην είναι προσχηματικός και αποπροσανατολιστικός,

ε) να είναι ουσιαστικός και παραγωγικός, να οδηγεί δηλαδή σε λύσεις των χρόνιων και οξυμένων προβλημάτων,

στ) να υπάρξει συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα πορείας και ολοκλήρωσής του κοινά συμφωνημένο και από τους εκπαιδευτικούς φορείς και, τέλος,

ζ) να δημιουργεί δεσμεύσεις για την κυβέρνηση σε συμπεράσματα και προτάσεις επί των οποίων υπάρχει σύμφωνη γνώμη των εκπαιδευτικών φορέων.

Επιπλέον, το ΔΣ της ΟΛΜΕ θεωρεί ότι ο διάλογος για την παιδεία **δεν μπορεί να εξαντλείται στο πλαίσιο των συνεδριάσεων του ΕΣΥΠ**. Η κυβέρνηση οφείλει να βρίσκεται σε διαρκή επικοινωνία και διάλογο με τις εκπαιδευτικές ομοσπονδίες, για την επίλυση των μεγάλων και των μικρών προβλημάτων της εκπαίδευσης και των εκπαιδευτικών, η λύση των οποίων **δεν μπορεί να αναβάλλεται στο διηνεκές με το πρόσχημα ενός ατέρμονος «διαλόγου»**. Είναι προφανές ότι, για να θεωρείται αξιόπιστη η κυβέρνηση όταν δηλώνει, και μάλιστα κατά κόρον, ότι επιθυμεί το διάλογο, θα πρέπει να σταματήσει να προωθεί νομοθετικές ρυθμίσεις για διάφορα θέματα των εκπαιδευτικών και της εκπαίδευσης χωρίς να προηγούνται ουσιαστικές συζητήσεις και συμφωνίες με τις ομοσπονδίες των εκπαιδευτικών.

Με βάση τα παραπάνω, η ΟΛΜΕ αποφάσισε να συμμετάσχει με εκπροσώπους της στην εναρκτήρια συνεδρίαση του ΕΣΥΠ. Η συνέχεια της παρουσίας μας, ωστόσο, θα εξαρτηθεί από το αν διασφαλίζονται οι αυτονόητοι όροι και οι προϋποθέσεις που θέτουμε για ένα διάλογο ουσίας.

Με δεδομένο, επίσης, ότι όλες οι πολιτικές δυνάμεις, οι κοινωνικοί και εκπαιδευτικοί φορείς συμφωνούν τόσο στην ανάγκη της αύξησης των δαπανών για την παιδεία τουλάχιστον στο **5% του ΑΕΠ**, όσο και στην αναγκαιότητα βελτίωσης της θέσης του εκπαιδευτικού (οικονομική, εργασιακή, επιστημονική) **ως απαραίτητους όρους και προϋποθέσεις** για την ουσιαστική βελτίωση της εκπαίδευσης στη χώρα μας, **απαιτήσαμε τη λήψη άμεσων μέτρων και την υλοποίηση αντίστοιχων πολιτικών από την κυβέρνηση σε αυτή την κατεύθυνση**. Ήδη όμως ψηφίστηκε από τη Βουλή ο φετινός Κρατικός Προϋπολογισμός και δεν είδαμε κάποιο, έστω και μικρό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

Η Ομοσπονδία των 90.000 εκπαιδευτικών της δημόσιας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με υπευθυνότητα καταθέτει για άλλη μια φορά τις προτάσεις της για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το δημόσιο σχολείο και ο εκπαιδευτικός. **Μόνον η θετική αντιμετώπιση και επίλυση των προβλημάτων αυτών θα είναι απόδειξη ότι οι διακηρύξεις της κυβέρνησης για ουσιαστικό και αποτελεσματικό διάλογο και για «προτεραιότητα στην Παιδεία» έχουν και πρακτικό αντίκρισμα.**

Εκτιμάμε ότι λύσεις μπορούν και πρέπει να δοθούν με βάση τις τεκμηριωμένες προτάσεις και θέσεις της εκπαιδευτικής κοινότητας. Προτάσεις και θέσεις που έχει επεξεργαστεί το συνδικαλιστικό κίνημα και είναι ώριμες να υλοποιηθούν. Ειδικότερα, πολλές από τις θέσεις της ομοσπονδίας μας για την δομή και το ρόλο του σχολείου, το περιεχόμενο της εκπαίδευσης, το εργασιακό καθεστώς καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών **έχουν κριθεί και επιβεβαιωθεί** ως έγκυρες, ορθές και αξιόπιστες όλα αυτά τα χρόνια και σήμερα αποτελούν, κατά τη γνώμη μας, ουσιαστική διέξοδο για την επίλυση των προβλημάτων της παιδείας μας.

Αν και η σημασία της γνώσης για την κοινωνική ευημερία και την ατομική πρόοδο αναγνωρίζεται από όλες τις πλευρές, οι εκπαιδευτικοί θεσμοί δεν είναι οργανωμένοι με τέτοιο τρόπο, ώστε να ικανοποιούν τις απαιτήσεις και τις ανάγκες της σύγχρονης νεολαίας και να παρέχουν την απαιτούμενη μορφωτική υποδομή για το πλάσιμο της μελλοντικής κοινωνίας που όλοι οραματιζόμαστε.

Εμείς, οι εκπαιδευτικοί, αγωνιζόμαστε για ένα εκπαιδευτικό σύστημα που θα υπηρετεί τον άνθρωπο και θα στηρίζεται στα ιδανικά, τις αρχές και αξίες της ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της πολιτιστικής αναβάθμισης, της προστασίας του περιβάλλοντος και, συνολικά, της ανάπτυξης της κοινωνίας σε όλους τους τομείς. Οραματιζόμαστε μια παιδεία για τους νέους και τις νέες του σήμερα που θα επιτρέπει την κατανόηση και την ερμηνεία της πραγματικότητας στο σύνολό της, θα διασφαλίζει τη δυνατότητα του πολίτη να συμμετέχει ενεργητικά, υπεύθυνα και δημιουργικά στα κοινωνικά δρώμενα, θα προάγει τις δημοκρατικές αξίες και τα ανθρωπιστικά ιδανικά. Μια παιδεία που θα συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των νέων, θα καλλιεργεί την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα, την αμφισβήτηση και τη διεκδίκηση, θα προάγει την αισθητική καλλιέργεια, τη συναισθηματική ανάπτυξη και την κοινωνική ωρίμανσή τους. Μια παιδεία που θα δημιουργεί πολίτες που θα έχουν συνείδηση των προβλημάτων του κοινωνικού και του φυσικού περιβάλλοντος και θα έχουν τη δυνατότητα να προτείνουν τις κατάλληλες λύσεις και να διεκδικήσουν την υλοποίησή τους.

Σημειώνουμε εδώ συνοπτικά και αναπτύσσουμε στη συνέχεια πιο αναλυτικά τους όρους και τις προϋποθέσεις που θεωρούμε απαραίτητες, για να έχουν θετικό χαρακτήρα οι όποιες αλλαγές στην εκπαίδευση:

- **Αύξηση των δαπανών για την παιδεία στο 5% του ΑΕΠ**
- **Άμεση καθιέρωση 12χρονης υποχρεωτικής Δημόσιας και Δωρεάν εκπαίδευσης για όλους**
- **Αποσύνδεση του Λυκείου από το σύστημα πρόσβασης σε ΑΕΙ –ΤΕΙ**
- **Άμεση και ουσιαστική αναβάθμιση της ΤΕΕ με στόχο και προοπτική την ισότιμη ένταξή της στη Λυκειακή βαθμίδα**
- **Μείωση του ανώτατου ορίου των μαθητών ανά τμήμα (25 μαθητές ανά τμήμα κατ' ανώτατο όριο στα Γυμνάσια και Λύκεια, 20 μαθητές στα ΤΕΕ και τις κατευθύνσεις Λυκείου και 10 μαθητές ανά εκπαιδευτικό στα Εργαστήρια)**
- **Συνολική αναπροσαρμογή των στόχων του 2ου ΕΠΕΑΕΚ με βάση τις προτάσεις του εκπαιδευτικού κινήματος για τη στήριξη της Δημόσιας Εκπαίδευσης**

- Ουσιαστική οικονομική στήριξη των καθηγητών (χορήγηση 25% αυξήσεων στις αποδοχές μας με ενσωμάτωση των επιδομάτων στους βασικούς μισθούς)
- Ακώλυτη μισθολογική εξέλιξη - μη σύνδεση του μισθού με την απόδοση- αξιολόγηση
- Ετήσια επιμόρφωση των καθηγητών με ταυτόχρονη απαλλαγή από τα διδακτικά τους καθήκοντα
- Μόνιμοι διορισμοί των αναπληρωτών που συμπλήρωσαν 18μηνη προϋπηρεσία στις 30/6/04 στη Δημόσια Εκπαίδευση, ώστε να καλυφθούν όλα τα κενά Κατάργηση του θεσμού των ωρομισθίων
- Άμεση διαμόρφωση και εφαρμογή θεσμικού πλαισίου επιλογής των διευθυντικών στελεχών της εκπαίδευσης, που θα διέπεται από τις αρχές της αξιοκρατίας, της διαφάνειας και αντικειμενικότητας

I. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Διεθνείς εξελίξεις και εκπαίδευση

Οι κυρίαρχες δυνάμεις της αγοράς προωθούν σήμερα ένα διαφορετικό τρόπο οργάνωσης της οικονομίας. Προβάλλεται η απαίτηση για ένα πιο ευέλικτο και σχετικά αυτοδύναμο εργατικό δυναμικό, ικανό να αναπροσαρμόζεται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς. Ταυτόχρονα προωθείται το πρότυπο του «απασχολήσιμου», που κινείται σε ένα περιβάλλον διαρκούς εργασιακής περιπλάνησης και αβεβαιότητας με υψηλά ποσοστά ανεργίας και υποαπασχόλησης και με ευέλικτες εργασιακές σχέσεις. Στο πλαίσιο αυτό προωθείται από τις κυρίαρχες δυνάμεις του νεοφιλελευθερισμού μέσω των προγραμμάτων σπουδών μια πιο λεπτομερής εξειδίκευση συγκεκριμένων ικανοτήτων που πρέπει να καλλιεργηθούν στο σχολείο και επιχειρείται η επιβολή αντίστοιχων πρακτικών αξιολόγησης. Αποτέλεσμα αυτής της επανιεράρχησης είναι η συνεχής υποβάθμιση των γνωστικών αντικειμένων και δραστηριοτήτων που καλλιεργούν την κριτική σκέψη και τη δημιουργικότητα και προάγουν τις ανθρωπιστικές αξίες, και η αναβάθμιση “εργαλειακών” γνώσεων και δεξιοτήτων που εξυπηρετούν τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις των επιχειρήσεων. Τομείς σημαντικοί για την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των νέων, όπως είναι οι κοινωνικές-ανθρωπιστικές επιστήμες, η αισθητική καλλιέργεια, η περιβαλλοντική εκπαίδευση, η αγωγή υγείας, η προετοιμασία συνολικά του σύγχρονου ενεργού πολίτη δεν έχουν τη θέση που τους αρμόζει στο σύγχρονο σχολείο. Αυτή η τάση έχει σοβαρές επιπτώσεις στο έργο μας ως εκπαιδευτικών, γιατί αφυδατώνει τη μόρφωση από το ανθρωπιστικό της περιεχόμενο και την υποβιβάζει σε μέσο για την ατομική επιτυχία. Καλλιεργεί ένα αρνητικό κλίμα στο σχολείο και στην κοινωνία, που αντιμάχεται αξίες στις οποίες βασίζεται η κοινωνική συνοχή και η συνύπαρξη.

Η συμφωνία GATS επιχειρεί να ορίσει ένα νέο πλαίσιο παροχής των εκπαιδευτικών υπηρεσιών, τις οποίες ουσιαστικά μετατρέπει σε εμπόρευμα, ενώ ταυτόχρονα επηρεάζει καθοριστικά και στην ουσία αμφισβητεί τη σχέση των εκπαιδευτικών με το κράτος, που είναι ο κύριος εργοδότη τους. Οι εξελίξεις στον παγκόσμιο χώρο γύρω από την εκπαίδευση επιβεβαιώνουν ότι η παραδοσιακή τάση να αναλύονται τα εκπαιδευτικά φαινόμενα αποκλειστικά στο εθνικό πλαίσιο οδηγεί σε ανεπαρκείς επεξεργασίες, που αδυνατούν να συλλάβουν τη σημασία που έχουν οι μεταβολές που απορρέουν από την παγκοσμιοποίηση και, κυρίως, το μεταβαλλόμενο ρόλο και πεδίο δράσης τόσο της εκπαίδευσης όσο και της εργασίας μας ως εκπαιδευτικών.

Σε μια πορεία σύμπλευσης με αυτές τις αρνητικές διεθνείς τάσεις, επιχειρείται να εδραιωθεί και στην Ελλάδα η αντίληψη ότι το κύριο ζήτημα σήμερα είναι να προσαρμοστεί η εκπαίδευση στις απαιτήσεις της «αγοράς» και τις μεταβαλλόμενες ανάγκες των επιχειρήσεων. Η λαίλαπα των ιδιωτικοποιήσεων απειλεί δικαιώματα και κατακτήσεις των εργαζομένων που διασφαλίστηκαν με πολύχρονους αγώνες και συχνά με θυσίες, και ανάμεσα σε αυτές και τη δημόσια παιδεία. Προτείνονται ως «λύση» στα αδιέξοδα της εκπαίδευσης πρακτικές που δοκιμάστηκαν σε άλλες χώρες και απέτυχαν, όπως το «εκπαιδευτικό κουπόνι», η ιδιωτικοποίηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και ο αποικισμός της εκπαίδευσης με επιχειρηματικές πρακτικές οργάνωσης και διοίκησης που εμφανίστηκαν και αναπτύχθηκαν στους χώρους της βιομηχανίας και των επιχειρήσεων.

Οι Ομοσπονδίες των εκπαιδευτικών στη χώρα μας, με κοινή μας διακήρυξη το Φλεβάρη του 2003, έχουμε

εκφράσει τη «συλλογική μας βούληση να αντιδράσουμε απέναντι στη συνεχή και εντεινόμενη υποβάθμιση της εκπαίδευσης που παρέχεται σήμερα σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και να υπερασπιστούμε με κάθε τρόπο τη δημόσια και δωρεάν Παιδεία. Έχουμε διακηρύξει τη ριζική αντίθεσή μας στην ακολουθούμενη εκπαιδευτική πολιτική της «αγοράς», που προωθείται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πολιτική που υπονομεύει το μέλλον της κοινωνίας που οραματιζόμαστε, πολιτική που, ωστόσο, δεν μπορεί να υπονομεύσει τη βούλησή μας να ακυρώσουμε αυτή την ίδια.

Δηλώσαμε ότι: «αρνούμαστε μια εκπαίδευση δέσμια μιας πολιτικής που δίνει προτεραιότητα στις ανάγκες και τις επιδιώξεις της οικονομικής ολιγαρχίας. Απορρίπτουμε την εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης, γιατί όχι μόνο εξ ορισμού, αλλά και γιατί «εν τοις πράγμασι» είναι μέρος της γενικότερης επίθεσης ενάντια στο δημόσιο χαρακτήρα των αγαθών και των υπηρεσιών που οφείλει να παρέχει το κράτος στον πολίτη. Την αποκρούουμε, επειδή απεμπολεί την παιδεία ως δημόσιο και δωρεάν παρεχόμενο αγαθό, μια κατάκτηση μακροχρόνιων δημοκρατικών και κοινωνικών αγώνων. Καταδικάζουμε την πρακτική της περικοπής των δημόσιων δαπανών για την εκπαίδευση, γιατί δεν επιτρέπει την πρόσβαση όλων σε αυτή, οξύνει τις κοινωνικές ανισότητες, ενισχύει τους ταξικούς φραγμούς στη μόρφωση, και οδηγεί τα εκπαιδευτικά ιδρύματα σε ένα καταστροφικό μεταξύ τους ανταγωνισμό για προσέλκυση πελατών».

Διακηρύξαμε πως «για μας η παιδεία είναι δικαίωμα όλων, όχι προνόμιο των λίγων, διεκδικούμε μια παιδεία, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, που θα παρέχει σε όλες και σε όλους τα μέσα και τα εφόδια (γνωστικά και μορφωτικά) για την πολύπλευρη κατανόηση του κοινωνικού γίγνεσθαι και την κριτική και δημιουργική παρέμβασή τους σε αυτό. Μια παιδεία η οποία θα διαμορφώνει ενεργούς πολίτες, προσωπικότητες που θα συγκρούονται και θα αντιπαράθενται με ό,τι εμπορευματοποιεί και ευτελίζει τον άνθρωπο ως αξία. Θέλουμε μια παιδεία που θα καλλιεργεί τη συνειδητή συμμετοχή στα κοινά, το πνεύμα της συλλογικότητας, την αποδοχή της διαφορετικότητας, που θα συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του ανθρώπου και συγκροτεί μία κουλτούρα καθημερινού πολιτισμού. Εμείς έχουμε ένα διαφορετικό όραμα για την εκπαίδευση και την κοινωνία, διεκδικούμε να διασφαλιστεί και να ενισχυθεί η δημόσια και δωρεάν παιδεία σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς. Κεντρικός άξονας της μεταρρύθμισης που διεκδικούμε είναι μια ενιαία δωδεκάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση ποιοτικά αναβαθμισμένη, που θα παρέχεται ως δημόσιο αγαθό σε όλους, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς που θα μετατρέπεται τη διαφορά σε πλεονέκτημα και σε ευκαιρία για πολιτισμικό εμπλουτισμό και δημιουργία». Στο πλαίσιο αυτό «διεκδικούμε μεταξύ των άλλων :

- **να στηριχθεί ουσιαστικά και αποφασιστικά η αναβάθμιση της δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης**

- **να μην εφαρμοστούν οι πολιτικές της αγοράς, που προωθούν το «πανεπιστήμιο επιχείρηση» και το «σχολείο - επιχείρηση»**

- **να μην εφαρμοστεί η νεοφιλελεύθερη στρατηγική στο χώρο της παιδείας, όπως αυτή εκφράστηκε στη Σύνοδο της Μπολόνια και σε όσες συνόδους ακολούθησαν. Να διατηρηθεί ο βασικός τετραετής κύκλος σπουδών και να προστατευτεί ο ακαδημαϊκός χαρακτήρας των πανεπιστημίων».**

Αύξηση των δαπανών για την παιδεία στο 5% επί του ΑΕΠ

Είναι κοινός τόπος σήμερα στην ελληνική κοινωνία ότι η αύξηση των δαπανών για την εκπαίδευση τουλάχιστον στο 5% του ΑΕΠ είναι αναγκαία. Αυτό το αποδέχτηκε και η σημερινή κυβέρνηση σύμφωνα με τις προεκλογικές της δεσμεύσεις. Αυτές οι δεσμεύσεις θα έπρεπε να αποτυπωθούν και στον προϋπολογισμό του 2005, ώστε να πραγματοποιηθεί το πρώτο βήμα στην κατεύθυνση αυτή. Κάτι τέτοιο όμως δεν έγινε. Συγκεκριμένα, οι δαπάνες για την παιδεία παρέμειναν καθηλωμένες και δεν επιβεβαιώθηκε η δέσμευση της κυβέρνησης για προτεραιότητα στην παιδεία

αλλά ούτε και οι εξαγγελίες για σταδιακή αύξηση των δαπανών για την παιδεία στο 5% του ΑΕΠ μέχρι το 2008. Έτσι, παρά το γεγονός ότι τα κονδύλια ονομαστικά αυξάνονται στον τακτικό προϋπολογισμό από 5.124 εκ. ευρώ το 2004 σε 5.496 το 2005 (δηλ. κατά 7,2 %) και οριακά στο πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων από 803 εκ. ευρώ το 2004 σε 812 εκ. ευρώ το 2005 (δηλ. κατά 1,1 %), οι δαπάνες για την παιδεία ως ποσοστό του ΑΕΠ παραμένουν καθηλωμένες. Το πρόβλημα της υποχρηματοδότησης της εκπαίδευσης γίνεται περισσότερο οξύ, παρά τις περί του αντιθέτου διακηρύξεις της Κυβέρνησης. Εάν η κυβέρνηση επιμένει σε αυτή τη λογική, πιστεύουμε ότι αφενός μεν υπάρχει σοβαρή διάσταση λόγων και έργων και αφετέρου στην πραγματικότητα δεν θα υπάρξουν ουσιαστικές αλλαγές και λύσεις στα μεγάλα προβλήματα της Δημόσιας Εκπαίδευσης.

Για μια ακόμη σχολική χρονιά τα λειτουργικά προβλήματα των σχολείων παραμένουν άλυτα και ταλανίζουν τη δημόσια εκπαίδευση, ενώ έχει ολοκληρωθεί το πρώτο τετράμηνο λειτουργίας τους.

Με την αναπόφευκτη υποβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης, που προκύπτει από τις αρρυθμίες αυτές, περιορίζεται κυρίως ο μορφωτικός ορίζοντας των μαθητών των πιο λαϊκών στρωμάτων, εφόσον αυτοί κατά βάση στηρίζουν την ικανοποίηση των εκπαιδευτικών τους προσδοκιών στη δημόσια εκπαίδευση, ενώ οι οικονομικές τους δυνατότητες δεν τους επιτρέπουν να χρησιμοποιήσουν εύκολα τις πανάκριβες συμπληρωματικές εκπαιδευτικές παροχές.

Για μια ακόμη χρονιά ο προϋπολογισμός για την παιδεία κατατάσσει τη χώρα μας στις τελευταίες θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης (3,58 % του ΑΕΠ έναντι 5% Μέσου Ορου στην Ευρωπαϊκή Ένωση) και επίσης, όπως δείχνουν οι εκθέσεις του ΟΟΣΑ, πολύ χαμηλά στην κατάταξη και σε παγκόσμιο επίπεδο. Το ποσοστό αυτό (3,58%) είναι από τα χαμηλότερα ποσοστά επί του ΑΕΠ στη διάρκεια της τελευταίας 20ετίας (Πίνακας 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	
ΕΤΟΣ	% ΑΕΠ
1984	3,72
1985	3,87
1986	3,86
1987	3,70
1988	3,69
1989	3,52
1990	3,95
1991	4,22
1992	4,00
1993	3,94
1994	4,16
1995	3,32
1996	3,42
1997	3,61
1998	3,59
1999	3,57
2000	3,55
2001	3,56
2002	3,48
2003	3,33
2004	3,61
2005	3,58

**ΠΗΓΕΣ: ΟΙ ΚΡΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ
1995-2005 ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1994 ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΥΠΕΠΘ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΟΣΑ**

Σχολική αποτυχία – διαρροή – αναλφαβητισμός

Οι κοινωνικές ανισότητες έχουν διερευνηθεί ως ένα βαθμό στην Ελλάδα με επιμέρους έρευνες, κυρίως μικρής κλίμακας, εξακολουθεί όμως να είναι αισθητή η ανάγκη συστηματικών και ολοκληρωμένων ερευνών, που να προσεγγίζουν τα ζητήματα πολυδιάστατα και σε βάθος χρόνου. Δημοσιευμένα ερευνητικά δεδομένα που αφορούν ποικίλες μορφές της σχολικής αποτυχίας, της μαθητικής διαρροής και του οργανικού και λειτουργικού αναλφαβητισμού στην ελληνική εκπαίδευση, κυρίως τη δευτεροβάθμια, δείχνουν μια εικόνα πολύ προβληματική. Συγκεκριμένα:

Για τη μαθητική διαρροή: Έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου σχετικά με τη μαθητική διαρροή στο *Γυμνάσιο*, που έγινε σε εθνικό επίπεδο το 2000, έδειξε ότι από τους 111389 μαθητές και μαθήτριες που γράφτηκαν κανονικά στην Α΄ γυμνασίου τη χρονιά 1997-98, οι 103.617 (93,02%) φοίτησαν κανονικά, ενώ 7.772 (6,98%) διέκοψαν. Από αυτούς που διέκοψαν το 62% είναι αγόρια και το 38% κορίτσια. Η υψηλότερη διαρροή παρατηρείται στη Θράκη (12,88%) και στις νησιωτικές περιοχές [Κρήτη (10,32%), Νησιά του Αιγαίου (8,34%), Ιόνια Νησιά (8,45%), Ήπειρος (3,81%)]. Σε επίπεδο νομών τη μεγαλύτερη διαρροή παρουσιάζει ο νομός Ξάνθης (21,71%) και ακολουθούν οι νόμοι Ευρυτανίας (16,18%) και Ροδόπης (12,94%).

Όσον αφορά την περιοχή της Αττικής, η μεγαλύτερη διαρροή εντοπίζεται σε περιοχές που θεωρούνται μη προνομιούχες (Δυτική Αττική 10,26%), ενώ η μικρότερη παρατηρείται στα βόρεια προάστια (Β΄ Αθήνας 4,03%) (Παλαιοκρασάς κ.ά., 2001).

Όσον αφορά τη **ροή του μαθητικού πληθυσμού στο Λύκειο**, σύμφωνα με στοιχεία του ΥΠΕΠΘ, 125.356 μαθητές και μαθήτριες φοιτούσαν στην Α΄ λυκείου, στα δημόσια και ιδιωτικά Λύκεια και ΤΕΕ τη σχολική χρονιά 2001-02 και εξακολούθησαν να φοιτούν στη Γ λυκείου οι 117.880. Άρα το ποσοστό διαρροής εκτιμάται από την έρευνα στο 6%.

Μελέτη σχετική με τη μαθητική διαρροή στο Λύκειο αξιοποίησε στοιχεία του ΥΠΕΠΘ, της ΕΣΥΕ και πρωτογενή στοιχεία που συγκεντρώθηκαν μέσω των ΕΛΜΕ και της ΟΛΜΕ. Σύμφωνα με τα πορίσματα αυτής της έρευνας, επιβεβαιώνεται ότι με τις αλλαγές που επιβλήθηκαν στο εξεταστικό σύστημα και την καθιέρωση πανελλαδικών εξετάσεων και στη Β΄ Λυκείου αυξήθηκαν κατά 30% περίπου κατά τη σχολική χρονιά 2000-01 οι μαθητές που υποχρεώθηκαν να επιλέξουν τα ΤΕΕ σε σύγκριση με τους μαθητές που φοιτούσαν στα ΤΕΛ τη σχολική χρονιά 1997-98, πριν την εφαρμογή των αλλαγών. Για το ίδιο διάστημα διαπιστώνεται ότι υπερτριπλασιάστηκε το ποσοστό των μαθητών που εγκατέλειψαν την εκπαίδευση μετά το Γυμνάσιο σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό των μαθητών την τελευταία χρονιά πριν την εφαρμογή των αλλαγών. Με βάση τη διαπίστωση ότι τα ποσοστά αποτυχίας είναι κατά πολύ υψηλότερα στις ορεινές και δυσπρόσιτες περιοχές και στις εργατικές συνοικίες των μεγάλων αστικών κέντρων, οι συγγραφείς διαπιστώνουν διεύρυνση των μορφωτικών ανισοτήτων σε βάρος των χαμηλότερων κοινωνικο-οικονομικών στρωμάτων. Διαπιστώνουν, επίσης, ότι δεκάδες Λυκείων οδηγούνται σε κατάργηση ή συρρίκνωση του δυναμικού τους, κυρίως στις ίδιες περιοχές της χώρας.

Τέλος, το 1999 το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών δημοσίευσε το ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο : «Μελέτη Οριοθέτησης Περιοχών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (Π.Ε.Π) και Καταγραφής των Ειδικότερων Εκπαιδευτικών Αναγκών κατά Π.Ε.Π». Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν ότι οι εκπαιδευτικά 'προβληματικές' περιοχές της χώρας αποτελούν και κοινωνικο-οικονομικά αδύναμες περιοχές και ότι υπάρχει σημαντική σχέση μεταξύ της εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας και των κοινωνικο-οικονομικών παραγόντων. Ιδιαίτερα αρνητική ήταν στην περίπτωση αυτής της έρευνας η διαπίστωσή μας ότι, ενώ αυτή η έρευνα ανατέθηκε από το Υπ. Παιδείας στο ΕΚΚΕ με στόχο να αποτελέσει εργαλείο για την εφαρμογή αντίστοιχων εκπαιδευτικών πολιτικών για τη μείωση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, δεν αξιοποιήθηκε, σύμφωνα με όσα

γνωρίζουμε, σε καμιά περίπτωση από το Υπ. Παιδείας.

Για τον αναλφαβητισμό: Το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ) με τη συνεργασία της (τότε) Γενικής Γραμματείας Λαϊκής Επιμόρφωσης πραγματοποίησε το 1998 *Πανελλήνια έρευνα για τον*

[1]

Αναλφαβητισμό, με στόχο να εκτιμήσει τον αριθμό των «υποεκπαιδευμένων» ποσοτικά και ποιοτικά, και μέσω αυτού το σύνολο των λειτουργικά αναλφαβήτων. Η έρευνα περιέλαβε δείγμα 5.147 Ελλήνων και διεξήχθη με ερωτηματολόγιο. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έδειξε ότι το ποσοστό όσων δεν έχουν ολοκληρώσει τα 9 έτη της υποχρεωτικής για την Ελλάδα εκπαίδευσης φτάνει στο 44,8% του ελληνικού πληθυσμού. Από αυτούς, πάλι, το 83,8% (δηλαδή το 37,5% του συνόλου του ελληνικού πληθυσμού, *πάνω από ένας στους τρεις Έλληνες*) μπορούν να χαρακτηριστούν αναλφάβητοι, με την έννοια ότι δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν τουλάχιστον σε μία από τις τέσσερις απλές δοκιμασίες στις οποίες υποβλήθηκαν, ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικών υπολογισμών). Καταγράφηκε επίσης ένα σημαντικό ποσοστό λειτουργικά αναλφαβήτων, με τα ίδια κριτήρια. Τέλος, περίπου ένας στους δύο πολίτες της χώρας (49,4%) δεν έχουν ολοκληρώσει εννιά χρόνια σπουδών. Από την έρευνα προκύπτει, επίσης, ότι το ποσοστό των «υποεκπαιδευμένων» είναι μεγαλύτερο στις ημιαστικές και αγροτικές περιοχές σε σύγκριση με τις αγροτικές. Ως αίτια της σχολικής εγκατάλειψης προβάλλονται από τους ερωτηθέντες οι οικονομικοί λόγοι και η ανάγκη για εργασία (το 43%), ο πόλεμος και η κατοχή (το 19%) και άλλοι οικογενειακοί λόγοι (το 18%).

Όσον αφορά τις ετήσιες οικογενειακές δαπάνες για την εκπαίδευση:

Από έρευνα της ICAP (βλ. εφημ. *Η Καθημερινή* 5/9/03), που ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2003 και αφορούσε τις οικογενειακές δαπάνες για την εκπαίδευση των μαθητών / μαθητριών, φαίνεται ότι: συνολικά η ελληνική οικογένεια δαπανά ετησίως 1.443, 08 εκ. ευρώ (δηλαδή περίπου 500 δισεκ. δραχμές) για τα φροντιστήρια στα μαθήματα του σχολείου, για ξένες γλώσσες, για ωδεία, γυμναστήρια, σχολές χορού και για τα δίδακτρα των ιδιωτικών σχολείων. Το μεγαλύτερο ποσοστό από αυτά πηγαίνει σε φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα (568,85 εκ. ευρώ) και σε ξένες γλώσσες (436,17 εκ. ευρώ). Πρέπει να σημειωθεί ότι τα 1443,08 εκ. της ιδιωτικής δαπάνης για εκπαίδευση αντιστοιχούν στο 1% του ΑΕΠ, όταν το σύνολο των κρατικών δαπανών για την παιδεία ανέρχεται ετησίως στο 3,4% του ΑΕΠ.

Μέτρα αντιμετώπισης

Διαπιστώνουμε ότι οι ακολουθούμενες εκπαιδευτικές πολιτικές έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα, κατά κανόνα περιορίζονται σε συγκεκριμένες ομάδες του μαθητικού πληθυσμού (π.χ. προγράμματα για αλλοδαπούς μετανάστες, παλιννοστούντες, μειονότητες κ.λπ.) και παρουσιάζουν περιορισμένη αποτελεσματικότητα.

Κατά τη δεκαετία του '90 προωθείται η θεσμοποίηση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ν. 2143/96), αλλά η διαπολιτισμική εκπαίδευση θεωρείται υπόθεση που αφορά τα λεγόμενα «διαπολιτισμικά» σχολεία, στα οποία η συμμετοχή του αλλοδαπού μαθητικού πληθυσμού είναι μεγάλη. Μια σειρά προγράμματα, που υποστηρίζονται οικονομικά από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ) και χρηματοδοτούνται κυρίως από το Δεύτερο (1995-1999) και το Τρίτο Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης (2002-2006) αναλαμβάνουν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της ανισότητας στο χώρο της εκπαίδευσης. Πέρα από τις εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που απευθύνονται σε συγκεκριμένες κατηγορίες του μαθητικού πληθυσμού, αναπτύσσονται και προγράμματα που αφορούν το σύνολό του, όπως είναι οι πρακτικές της Πρόσθετης Διδακτικής Στήριξης, της Ενισχυτικής Διδασκαλίας κ.λπ.

Τα περισσότερα από τα παραπάνω ερευνητικά προγράμματα έχουν παρουσιάσει με τη μορφή Συμποσίων και Συνεδρίων κάποια πρώτα αποτελέσματα από τις έρευνες πεδίου αλλά όχι ακόμη σε μια συστηματική και συνολική μορφή, διαδικασία που σχετίζεται και με τις δυσλειτουργίες που απορρέουν από την πρόσφατη κυβερνητική αλλαγή αλλά και από το διεπιστημονικό και πολυσυλλεκτικό χαρακτήρα που έχουν αρκετά από αυτά.

Συμπεράσματα – προτάσεις

Οι εκπαιδευτικές ανισότητες είναι αντανάκλαση αλλά και αφετηρία των αντίστοιχων κοινωνικών ανισοτήτων. Τα στοιχεία δείχνουν, επίσης, ότι οι ανισότητες διευρύνονται, παρά τις προσπάθειες

που καταβάλλονται, στον όποιο βαθμό, για την άμβλυνσή τους. Από την άλλη πλευρά, τα όποια αντισταθμιστικά μέτρα τείνουν να περιορίζονται, παρά τις μεγάλες ανάγκες, και αυτό συμβαίνει συνήθως σε συνδυασμό με ισχυρές τάσεις επιστροφής σε παλιότερες, επιλεκτικές εκπαιδευτικές πολιτικές, με το επιχείρημα ότι η αντιστάθμιση είναι ένα επισφαλές και δαπανηρό έργο με πενιχρά αποτελέσματα. Σε ένα τέτοιο κλίμα είναι φυσικό να επιστρατεύονται πάλι οι θεωρήσεις που αντιλαμβάνονται τις εκπαιδευτικές ανισότητες ως μοιραίες, φυσικές ή αναπόφευκτες.

Εφόσον εκπαιδευτικές ανισότητες και οι ποικίλες μορφές σχολικής αποτυχίας είναι στενά συνδεμένες με τις ευρύτερες κοινωνικές ανισότητες, η αντιμετώπισή τους προϋποθέτει τη συνολική αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων. Απαιτούνται ευρύτεροι αγώνες, στο πλαίσιο των οποίων και τα εκπαιδευτικά αιτήματα πρέπει να βρουν τη θέση τους. Παράλληλα, διεκδικούμε άμεσα μέτρα που αμβλύνουν τις εκπαιδευτικές ανισότητες και ανοίγουν το δρόμο προς πιο ριζικές αλλαγές. Διατυπώνουμε στη συνέχεια κάποιες σχετικές επισημάνσεις.

1. Μεγάλη σημασία έχει η συνολική λειτουργία του σχολείου, κατά πόσο δηλαδή μειώνει ή επιτείνει την σχολική αποτυχία. Η εκπαιδευτική πολιτική εκεί κατά πρώτο λόγο πρέπει να στρέφει την προσοχή της. Οι προτάσεις της ΟΛΜΕ για δωδεκάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση, για μείωση του αριθμού μαθητών στις τάξεις, για την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού, για άλλο προσωπικό υποστήριξης, για σχολικές υποδομές και κατάλληλο μαθησιακό περιβάλλον κ.λπ. δεν αποτελούν στενά συνδίκαιστικά αιτήματα. Στοχεύουν ακριβώς στην αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.
2. Για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων έχει προταθεί η ενισχυτική διδασκαλία. Ωστόσο, η μέχρι σήμερα εφαρμογή της δεν έφερε ουσιαστικά αποτελέσματα. Επιπλέον, η εφαρμογή της έγινε χωρίς να έχουν αντιμετωπιστεί βασικά προβλήματα, όπως η εκπόνηση ειδικού διδακτικού υλικού, η κατάλληλη κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού και η εξασφάλιση της απαραίτητης υποδομής. Υπάρχει πάντα και το ερώτημα κατά πόσο μπορεί να αποβεί αποτελεσματική μια μορφή ενισχυτικής παρέμβασης στο επίπεδο του Λυκείου, όταν έχει ήδη παγιωθεί μια αρνητική κατάσταση από το Δημοτικό και το Γυμνάσιο.
3. Ιδιαίτερη σημασία έχει η κατάλληλη υποστήριξη των αλλοδαπών μαθητών/μαθητριών. Η διαπολιτισμική και η αντιρατσιστική εκπαίδευση πρέπει να αποτελούν γενικευμένες πολιτικές, που αφορούν το σύνολο των σχολείων και κάθε είδους διακρίσεις πρέπει να εξαλείφονται. Ειδικότερα μέτρα (τάξεις υποδοχής, υποστηρικτής δάσκαλος στο δίγλωσσο σχολείο κ.λπ.) πρέπει να μελετηθούν συστηματικά και να διασφαλίζεται η εφαρμογή τους για όλα τα παιδιά που τα χρειάζονται, ανεξάρτητα από τον αριθμό τους σε μια σχολική μονάδα.
4. Οι πολιτικές της ένταξης για τα παιδιά με αναπηρίες / ειδικές ανάγκες είναι αναγκαίες. Η εφαρμογή τους, ωστόσο, πρέπει να προωθείται σε συνάρτηση με την εξασφάλιση των αναγκαίων προϋποθέσεων, ώστε να αποβαίνουν αποτελεσματικές, διαφορετικά αποβαίνουν επιζήμιες.
5. Με μεγάλη προσοχή πρέπει να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα του φύλου (gender). Ο συνυπολογισμός της διάστασης του φύλου στο σύνολο των εκπαιδευτικών πολιτικών, με στόχο την ισότιμη συμμετοχή αγοριών και κοριτσιών στη διαδικασία της μόρφωσης (gender mainstreaming) και συνολικά στη σχολική ζωή είναι ζήτημα προτεραιότητας.
6. Οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας συνιστούν ένα νέο πεδίο εκπαιδευτικών ανισοτήτων. Η ανάπτυξη των σχετικών προγραμμάτων εκμάθησης και αντίστοιχων επιμορφωτικών προγραμμάτων για τους εκπαιδευτικούς, καθώς και ο σύγχρονος εξοπλισμός των σχολείων συνιστούν τις βασικές προϋποθέσεις για την επαρκή αντιμετώπισή τους.
7. Προτείνουμε και διεκδικούμε συνολικότερες εκπαιδευτικές πολιτικές για την άμβλυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, όπου εκτός από τα καθαρά εκπαιδευτικά μέτρα λαμβάνονται παράλληλα και κοινωνικά μέτρα. Ένα σαφές παράδειγμα τέτοιας εκπαιδευτικής πολιτικής είναι οι Ζώνες (ή Περιοχές) Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας.

Κοινή διαπίστωσή μας είναι ότι το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας δεν είναι ικανό να αντιμετωπίσει ούτε τις παραδοσιακές ανισότητες ούτε τις νέες προκλήσεις. Έχει ανάγκη από μια

νέα μεταρρυθμιστική πνοή και ένα μεγάλο ποιοτικό άλμα σε όλες του τις βαθμίδες. Αυτό που χρειάζεται σήμερα είναι αλλαγές που αφορούν στα ποιοτικά του χαρακτηριστικά για την απόκτηση από κάθε πολίτη, χωρίς αποκλεισμούς, γενικής παιδείας, βασικής και εξειδικευμένης γνώσης, ανοικτού και κριτικού τρόπου σκέψης, δεξιοτήτων με σπουδαιότερη αυτή που τον καθιστά ικανό **να μαθαίνει πώς να μαθαίνει**.

Μέτρα για την εύρυθμη λειτουργία των σχολείων

Κάθε καινούρια χρονιά ξεκινά με σοβαρά λειτουργικά προβλήματα. Τα κτιριακά προβλήματα δεν έχουν επιλυθεί, με αποτέλεσμα κάποια από αυτά να λειτουργούν με διπλές, και τριπλές σε ορισμένες περιπτώσεις, βάρδιες και πολλά κτίρια να είναι ακατάλληλα για τη στέγαση σχολικών μονάδων.

Μείωση του αριθμού μαθητών στο τμήμα

Με την πρότασή μας ζητάμε:

- **25 μαθητές κατ' ανώτατο όριο στα τμήματα Γυμνασίων και Λυκείων**
- **20 μαθητές κατ' ανώτατο όριο στα τμήματα των ΤΕΕ και των κατευθύνσεων Λυκείου**
- **10 μαθητές ανά εκπαιδευτικό στα Εργαστήρια των Γυμνασίων, Λυκείων και ΤΕΕ.**

Με αυτό το μέτρο θα διασφαλιστεί μία βασική προϋπόθεση για ριζική ποιοτική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου στα σχολεία. Υπενθυμίζουμε, εδώ, και τις προεκλογικές προγραμματικές δεσμεύσεις της Κυβέρνησης για το θέμα αυτό.

Γενικά, οι έρευνες και η εκπαιδευτική εμπειρία δείχνουν ότι το μεγάλο μέγεθος των σχολικών τάξεων (τμημάτων) έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία. Είναι αδύνατο να υπάρξει αποτελεσματική μαθησιακή διαδικασία, όταν σε κάθε μαθητή αντιστοιχεί χρόνος μικρότερος από ένα λεπτό. Είναι αδύνατο, από παιδαγωγική άποψη, να υπάρξει επαρκής αφομοίωση της διδακτέας ύλης, με σύγχρονες μεθόδους ενεργητικής/συμμετοχικής μάθησης, σε πληθωρικές τάξεις άνω των 25 μαθητών.

Στις ολιγομελείς τάξεις τα παιδιά είναι πιο πιθανό να έχουν μεγαλύτερη επαφή με τους δασκάλους, μεγαλύτερη αλληλεπίδραση μαζί τους και με τους συμμαθητές/συμμαθήτριες, και να έχουν πιο ενεργό ρόλο στην επαφή τους με το δάσκαλο και την τάξη. Σημειώνουμε εδώ ότι ο πιο ενεργός ρόλος των μαθητών/μαθητριών είναι αναγκαία προϋπόθεση, προκειμένου να υλοποιηθούν οι λεγόμενες «ενεργητικές μέθοδοι μάθησης», όπως η ομαδοσυνεργατική μάθηση, η μέθοδος project, που το ΥΠΕΠΘ ισχυρίζεται ότι θέλει να προωθήσει.

Επίσης, προσθέτουμε ότι τα ολιγομελή τμήματα βοηθούν και στην καλύτερη αξιοποίηση των εργαστηρίων, στην καλύτερη οργάνωση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, επισκέψεων σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους κ.λπ.

Τέλος, τα ολιγομελή τμήματα αφαιρούν ένα σημαντικό επιχείρημα από τα φροντιστήρια, που ισχυρίζονται ότι πλεονεκτούν ως προς αυτό το σημείο. Αυτό το επιχείρημα έχει ιδιαίτερη σημασία για την τεκμηρίωση της πρότασής μας σε σχέση με την ιδιαιτερότητα των τμημάτων των κατευθύνσεων του Λυκείου και των ΤΕΕ, όπου διεκδικούμε μέγιστο αριθμό μαθητών τους 20. Φυσικά, δεν είναι αυτό το μόνο επιχείρημα. Η προετοιμασία των υποψηφίων για τις Πανελλαδικές Εξετάσεις είναι απαιτητική και θεωρούμε ότι η καθιέρωση μικρότερου αριθμού μαθητών/μαθητριών στα τμήματα αυτά θα διευκολύνει την κατάλληλη προετοιμασία τους για τις εξετάσεις και θα μειώσει το άγχος μαθητών/μαθητριών και γονέων. Φυσικά, αυτές οι προτάσεις μας αφορούν το μεταβατικό διάστημα κατά το οποίο θα ισχύει το σημερινό εξεταστικό σύστημα, το οποίο ο κλάδος μας θεωρεί ότι πρέπει να αλλάξει. Τέλος, προσθέτουμε ότι σε ό,τι αφορά τα ΤΕΕ, η μείωση του αριθμού των μαθητών/μαθητριών είναι αναγκαία και για ένα άλλο λόγο: τα ΤΕΕ έχουν παραμεληθεί σε μεγάλο βαθμό από την πολιτεία και από τη σύστασή τους το ενδιαφέρον του ΥΠΕΠΘ περιορίστηκε σχεδόν αποκλειστικά στη Γενική Εκπαίδευση (Ενιαίο Λύκειο). Είναι, συνεπώς, αναγκαία κάποια άμεσα αντισταθμιστικά μέτρα, που θα σηματοδοτήσουν μια άλλη μεταχείριση των ΤΕΕ, όσο αυτά θα λειτουργούν.

Τέλος, θεωρούμε ότι η πρότασή μας για 10 μαθητές/μαθήτριες ανά καθηγητή στα εργαστήρια όλων των τύπων σχολείου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης είναι αναγκαία για δύο τουλάχιστον λόγους.

Πρώτο, γιατί η οργάνωση πειραμάτων και άλλων δραστηριοτήτων στο χώρο του εργαστηρίου είναι μια επίπονη και απαιτητική διαδικασία, που προϋποθέτει μικρή αναλογία διδασκόντων διδασκομένων, ώστε να εξασφαλίζονται ο συντονισμός των δραστηριοτήτων και η μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα των διδακτικών/μαθησιακών στρατηγικών. Δεύτερο, η μικρή αναλογία επιβάλλεται για λόγους ασφάλειας. Τόσο στα εργαστήρια φυσικής και χημείας, υπολογιστών και τεχνολογίας, όσο και –πολύ περισσότερο– στα εργαστήρια των διάφορων ειδικοτήτων των ΤΕΕ οι κίνδυνοι είναι πολλοί και συχνά απρόβλεπτοι, και τα μέτρα προφύλαξης πρέπει να είναι αυξημένα. Οι στατιστικές, στην Ελλάδα και αλλού, έχουν δείξει ότι τα εργαστήρια των σχολείων είναι συνήθεις χώροι σχολικών ατυχημάτων με σοβαρές βλαπτικές συνέπειες.

Πέρα από τις αρνητικές επιπτώσεις του μεγάλου μεγέθους των σχολικών τάξεων στις επιδόσεις και στην υγεία των παιδιών, σοβαρές είναι και οι αντίστοιχες επιπτώσεις τους στη συναισθηματική και κοινωνική τους ανάπτυξη. Το μεγάλο πλήθος μαθητών στην τάξη δεν συμβάλλει στην ανάπτυξη ουσιαστικών και θετικών σχέσεων ανάμεσα στα μέλη της σχολικής κοινότητας. Επίσης, παρεμποδίζει την εφαρμογή αποτελεσματικών πρακτικών παρακολούθησης, ψυχολογικής και συναισθηματικής ενίσχυσης και συμβουλευτικής στήριξης των παιδιών από τους εκπαιδευτικούς.

Φυσικά, σε καμιά περίπτωση δεν υποστηρίζουμε ότι η ικανοποίηση αυτού του αιτήματος είναι πανάκεια, που θα λύσει όλα τα προβλήματα της εκπαίδευσης. Αυτά που πρέπει να γίνουν για να υπάρξει μια ουσιαστική αλλαγή στην εκπαίδευσή μας είναι πολλά και απαιτούν μακρόχρονο σχεδιασμό. Είναι όμως ένα θετικό μέτρο, που η υλοποίησή του θα βελτιώσει την εκπαιδευτική κατάσταση στη χώρα μας.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας για τον μέσο όρο του αριθμού των μαθητών ανά τάξη, η καθιέρωση του ορίου των 25 μαθητών ανά τάξη είναι άμεσα εφικτή χωρίς υπερβολικό κόστος και δεν δικαιολογείται σε καμιά περίπτωση άρνηση υλοποίησής της από μέρους του ΥΠΕΠΘ. Πέρα από τα παραπάνω, όμως, πιστεύουμε ότι κάποια στιγμή πρέπει, επιτέλους, να απαγκιστρωθεί η εκπαιδευτική πολιτική του ΥΠΕΠΘ από τη λογική του «ήσσονος κόστους» και να θεωρήσει ότι η επένδυση στην παιδεία του ελληνικού λαού είναι ζήτημα πρώτης προτεραιότητας για το παρόν και το μέλλον της ελληνικής κοινωνίας. Καθώς η υλοποίηση του μέτρου συχνά εμποδίζεται από την ανεπάρκεια των σχολικών κτιρίων ή από τις σοβαρές ελλείψεις σε διδακτικό προσωπικό, θεωρούμε ότι η εφαρμογή του μέτρου που προτείνουμε θα επιταχύνει τις διαδικασίες και τις πιέσεις για την επίλυση και αυτών των προβλημάτων.

Η κατάσταση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Με αίσθημα ευθύνης απέναντι στην ελληνική κοινωνία επαναφέρουμε και με την ευκαιρία του «Εθνικού Διαλόγου» τα μεγάλα προβλήματα που ταλανίζουν σήμερα το εκπαιδευτικό μας σύστημα. Αρνούμαστε μια εκπαίδευση δέσμια μιας πολιτικής που δίνει προτεραιότητα στις ανάγκες και τις επιδιώξεις της αγοράς στο όνομα ενός απατηλού και ψευδεπίγραφου προοδευτικού-δημοκρατικού εκσυγχρονισμού. Απορρίπτουμε την εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης, γιατί είναι μέρος της γενικότερης επίθεσης ενάντια στο δημόσιο χαρακτήρα των αγαθών και των υπηρεσιών που *οφείλει να παρέχει* το κράτος στον πολίτη. Την αποκρούουμε, επειδή απεμπολεί την παιδεία ως δημόσιο και δωρεάν παρεχόμενο αγαθό, μια κατάκτηση μακροχρόνιων δημοκρατικών και κοινωνικών αγώνων.

Η απουσία ενός εκπαιδευτικού σχεδιασμού με κεντρικούς στόχους την κοινωνική ισότητα και την ποιοτική αναβάθμιση αποτελεί μείζον πρόβλημα της εκπαίδευσής μας. Η πολιτική που εφαρμόζεται οδηγεί σε ενίσχυση των ιδιωτικών δαπανών για την εκπαίδευση και μειώνει το κύρος της δημόσιας εκπαίδευσης και των εκπαιδευτικών. Η αναπαραγωγή των μορφωτικών ανισοτήτων μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα δείχνει ότι το εκπαιδευτικό μας σύστημα στερείται αποτελεσματικών πολιτικών που θα μπορούσαν να αντισταθμίσουν, έστω και ως ένα βαθμό, τις βαθείς εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανισότητες.

Το Ενιαίο Λύκειο

Πρωταρχικό στοιχείο της εκπαιδευτικής μας πρότασης είναι η ανάπτυξη ενός τύπου σχολείου στη λυκειακή βαθμίδα, του Ενιαίου Λυκείου, στο πλαίσιο της καθιέρωσης της 12χρονης υποχρεωτικής

εκπαίδευσης, με στόχους:

- α) την παροχή ουσιαστικών εφοδίων στους μαθητές μας για μια δημιουργική κοινωνική και επαγγελματική εξέλιξη των νέων,
- β) την ενιαιοποίηση των σχολικών επιλογών (γενικής και τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης) και την απομείωση του κατανομητικού ρόλου του σχολείου.

Το Ενιαίο Λύκειο που προτείνουμε πρέπει να παρέχει στους μαθητές/μαθήτριες:

- α) ολοκληρωμένη γενική μόρφωση και προεπαγγελματικά εφόδια και δεξιότητες, με στόχο τη διαμόρφωση πολιτών που θα έχουν συνείδηση των σύγχρονων προβλημάτων και θα είναι καλά προετοιμασμένοι να ενεργούν αποτελεσματικά για την αντιμετώπισή τους,
- β) σύνολο επιλεγόμενων αντικειμένων, που στοχεύουν στην ικανοποίηση των ιδιαίτερων ενδιαφερόντων των μαθητών/μαθητριών.

Μεταβατική περίοδος

Στο πλαίσιο της μεταβατικής περιόδου στην πορεία προς την καθιέρωση του Ενιαίου Λυκείου που προτείνουμε πρέπει άμεσα να **αρθεί ο κάθετος διαχωρισμός του σημερινού «Ενιαίου Λυκείου»** και της Τ.Ε.Ε με μέτρα που θα συμβάλουν στην **αναβάθμιση** της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης. Στο μεταβατικό στάδιο, λοιπόν, δημιουργούνται δύο ισότιμοι τύποι λυκείου. Αναλυτικά αναφέρουμε παρακάτω τις αναγκαίες παρεμβάσεις που απαιτείται να γίνουν στην ΤΕΕ.

Και βέβαια, απαραίτητοι όροι και προϋποθέσεις για το θετικό χαρακτήρα των αναγκαίων αλλαγών είναι:

- Η αύξηση των δαπανών για την παιδεία για το 2005 στο 5% του ΑΕΠ
- Η άμεση καθιέρωση 12χρονης υποχρεωτικής Δημόσιας και Δωρεάν εκπαίδευσης για όλους
- Η άμεση και ουσιαστική αναβάθμιση της ΤΕΕ με στόχο και προοπτική την ισότιμη ένταξη της στη Λυκειακή βαθμίδα, με βάση τις αρχές που έχει υιοθετήσει η ΟΛΜΕ
- Η καθιέρωση ανώτατου ορίου 25 μαθητών ανά τμήμα σε Γυμνάσιο-Λύκειο, 20 μαθητών στις κατευθύνσεις του Λυκείου και στα ΤΕΕ, και 10 μαθητών ανά καθηγητή στα εργαστήρια των ΤΕΕ των Γυμνασίων και των Λυκείων
- Η συνολική αναπροσαρμογή των στόχων του 2ου ΕΠΕΑΕΚ με βάση τις προτάσεις του εκπαιδευτικού κινήματος για μια διαφορετική εκπαιδευτική πολιτική
- Η λήψη ολοκληρωμένων μέτρων αντισταθμιστικής εκπαίδευσης, όπως είναι οι Ζώνες Εκπαιδευτικής προτεραιότητας, για να βοηθηθούν όλοι οι μαθητές να ολοκληρώνουν την 12χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση

Προβλήματα της Τεχνικής-Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Τα ΤΕΕ δεν αποτέλεσαν μια αξιόπιστη εναλλακτική επιλογή. Οι αντικειμενικές και αλλοπρόσβαλλες πολιτικές που εφαρμόστηκαν τα τελευταία χρόνια στην δευτεροβάθμια τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση οδήγησαν στην μεγαλύτερη υποβάθμισή της και, όπως έχουμε επανειλημμένα τονίσει, στη μετατροπή της σε κατάρτιση και πρόωρη εξειδίκευση των μαθητών. Όλα αυτά τα χρόνια η μαθητική διαρροή στα δημόσια ΤΕΕ, παρά την τάση μείωσης που τη διακρίνει, διατηρείται σε υψηλά επίπεδα. Οι μαθητές/μαθήτριες που φοιτούν στα ΤΕΕ θεωρούνται «παιδιά ενός κατώτερου Θεού» από την Πολιτεία.

Το ΥΠΕΠΘ οφείλει να σκύψει στα προβλήματα αυτά και, αντί να κομπάζει για «ισότιμους πυλώνες» και «ενίσχυση της ΤΕΕ», να δώσει λύσεις στα εκπαιδευτικά προβλήματα αποδεχόμενο τις προτάσεις των εκπαιδευτικών και προωθώντας μια συνολική αντίληψη για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που να λαμβάνει υπόψη τις κοινωνικές ανάγκες και τις ιδιαίτερες κλίσεις των μαθητριών/μαθητών. Σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί το επιλεκτικό εξεταστικό πλέγμα για την ανώτερη βαθμίδα να καθορίζει την εκπαιδευτική λειτουργία στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Το ΥΠΕΠΘ με τις τελευταίες ανακοινώσεις του για το «μετασχηματισμό των ΤΕΕ σε Επαγγελματικά Λύκεια» **δεν απαντά με πειστικό και αναλυτικό τρόπο στο ποιο θα είναι το περιεχόμενο του νέου τύπου σχολείου**. Είναι δε γεγονός ότι πολλές φορές στις αλλαγές οι τίτλοι φαντάζουν ελκυστικοί, όμως η δομή και το περιεχόμενο του σχολείου δεν αλλάζουν ή ακόμη και

χειροτερεύουν.

Αυτό που απαιτείται είναι να εφαρμοστεί μια **νέα εκπαιδευτική πολιτική**, που θα απαντά θετικά στην **αναβάθμιση** της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης και στην **ουσιαστική και ισότιμη** ένταξή της στη λυκειακή βαθμίδα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τους μαθητές και τους αποφοίτους τους.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο πως η κατάσταση στην Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση τα τελευταία χρόνια ήταν και παραμένει άσχημη. Το αποδεικνύει η συνεχής μείωση των μαθητών της Α΄ τάξης. Παρατηρείται μια συνολική μείωση του μαθητικού δυναμικού της Α΄ τάξης των ΤΕΕ στα 4 τελευταία σχολικά έτη, της τάξης του 38%. Τα πρώτα δε μηνύματα από τη φετινή χρονιά επιβεβαιώνουν την τάση αυτή.

Η σημερινή ηγεσία του ΥΠΕΠΘ υποστηρίζει ότι θα δημιουργήσει το Επαγγελματικό Λύκειο και θα αναβαθμίσει την Τ.Ε.Ε..

Είναι δυνατό, λοιπόν, το Επαγγελματικό Λύκειο να ανταποκριθεί στην ανάγκη αναβάθμισης της Τ.Ε.Ε. και να λύσει τα χρονίζοντα προβλήματά της:

Πιστεύουμε ότι αυτό μπορεί να γίνει μόνο αν απαντηθούν θετικά και οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- **Άρση του κάθετου διαχωρισμού** «Ενιαίου Λυκείου» – Τ.Ε.Ε.
- **Αναβάθμιση** της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης και **ουσιαστική και ισότιμη** ένταξή της στη λυκειακή βαθμίδα
- **Υπαγωγή** όλων των σχολικών μονάδων που προσφέρουν τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση στο ΥΠΕΠΘ.
- **Πρόσβαση** των αποφοίτων της Τ.Ε.Ε. σε ΑΕΙ-ΤΕΙ, χωρίς παραπάνω φραγμούς και ποσοστά και αναλογικά με το μαθητικό δυναμικό της
- **Ενιαίο τριετές σχολείο** (ένας κύκλος σπουδών, ένα πτυχίο)
- Ενίσχυση της γενικής παιδείας
- Στήριξη της Τ.Ε.Ε. με μια υψηλού επιπέδου **σταθερή χρηματοδότηση** και αναπροσανατολισμό του ΕΠΕΑΕΚ με στόχο τη χρηματοδότηση κυρίως των υποδομών της (κτιριακών, υλικοτεχνικών και εργαστηριακών)
- **Επιμόρφωση** των εκπαιδευτικών της Τ.Ε.Ε. (παιδαγωγική και επαγγελματική) με αξιοποίηση όλων των μορφών.

Θα πρέπει, τέλος, να εξεταστούν δύο σοβαρά ζητήματα, που θα καθορίσουν και το περιεχόμενο του σχολείου της Τ.Ε.Ε.:

Θα χορηγούνται επαγγελματικά δικαιώματα στους αποφοίτους του και σε ποιο χρονικό σημείο;

Σε ποιο φορέα θα μεταφερθεί μεγάλο μέρος της ειδίκευσης και κατάρτισης που σήμερα παρέχεται μέσα από το πρόγραμμα σπουδών των ΤΕΕ;

Ο κλάδος μας συζητά και προβληματίζεται το διάστημα αυτό και για αυτά τα ζητήματα, για να καταλήξουμε σε συγκεκριμένες προτάσεις.

Το Υπουργείο Παιδείας θα πρέπει να δώσει άμεσα στη δημοσιότητα τις προτάσεις του για το διάλογο που υπόσχεται, για όλα τα θέματα δομής και περιεχομένου όχι μόνο της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης αλλά συνολικά της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο πλαίσιο της καθιέρωσης της 12χρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Στα άμεσα μέτρα βελτίωσης της κατάστασης και στήριξης της ΤΕΕ θα πρέπει να προωθηθούν για τη φετινή χρονιά τροποποιήσεις στο άδικο εξεταστικό σύστημα των πανελληνίων εξετάσεων για την πρόσβαση των αποφοίτων τους στα ΤΕΙ. Πρέπει να πάψει να παρατηρείται το φαινόμενο χιλιάδες απόφοιτοι ΤΕΕ να μένουν έξω από τις πύλες των ΤΕΙ, παρά το γεγονός ότι έχουν υπερβεί στα γραπτά τους τη βαθμολογική βάση (σε ορισμένες περιπτώσεις κατά πολύ). Με το ισχύον σύστημα εισάγονται από τα ΤΕΕ στα ΤΕΙ 2 στους 10 υποψηφίους, όταν από το Ενιαίο Λύκειο εισάγονται 8 στους 10. Οι σχετικές τροποποιήσεις πρέπει να διευρύνουν τις επιλογές των μαθητών και να αυξάνουν τις θέσεις που καταλαμβάνουν οι απόφοιτοι ΤΕΕ.

Για την πρόσβαση στα ΑΕΙ και ΤΕΙ

Η ΟΛΜΕ προέβαλλε πάντα τη το αίτημά της διεύρυνσης της πρόσβασης στην τριτοβάθμια

εκπαίδευση, με αντίστοιχη, βέβαια, γενναία χρηματοδότηση των υποδομών των ιδρυμάτων της, ώστε να μην υποβαθμίζονται συνεχώς οι σπουδές σε αυτά με την είσοδο όλο και περισσότερων φοιτητών με την ίδια χρηματοδότηση και την ύπαρξη σοβαρών κενών σε εκπαιδευτικούς.

Μεταβατικά και στην πορεία για την καθιέρωση της «ελεύθερης πρόσβασης» προτείνουμε τα παρακάτω μέτρα:

- Κατάργηση των Πανελλαδικών Εξετάσεων και της Γ΄ Λυκείου. Το απολυτήριο του λυκείου αποκτιέται με ενδοσχολικές εξετάσεις
- Αποσύνδεση του Λυκείου από το σύστημα πρόσβασης σε ΑΕΙ –ΤΕΙ
- Η πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση να γίνεται μετά την αποφοίτηση από το Λύκειο, με πανελλαδικές εξετάσεις σε περιορισμένο αριθμό μαθημάτων, με διαφορετικό συντελεστή βαρύτητας για ορισμένα από αυτά
- Οι εξετάσεις διεξάγονται με την ευθύνη της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η εξεταστέα ύλη καθορίζεται κεντρικά από το Υπουργείο Παιδείας και αντιστοιχεί στη διδακτέα ύλη
- Οι εξετάσεις πραγματοποιούνται με ανάλογο σύστημα για τους απόφοιτους και των δύο τύπων λυκείων

Οι υποψήφιοι έχουν απεριόριστες ευκαιρίες να συμμετέχουν στη διαδικασία της πρόσβασης στη τριτοβάθμια εκπαίδευση.

II. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ Δ.Ε.

Είναι αυτονόητο ότι η επίλυση των βασικών προβλημάτων των εκπαιδευτικών αποτελεί προϋπόθεση για την αναβάθμιση της ίδιας της εκπαίδευσης. Μέχρι σήμερα όμως, δυστυχώς, δεν δόθηκαν θετικές απαντήσεις στα μεγάλα προβλήματα του κλάδου μας, όπως το οικονομικό, οι διορισμοί, η ετήσια επιμόρφωση, η θεσμοθέτηση του μειωμένου ορίου μαθητών στα τμήματα κ.ά. Δόθηκαν, γενικά, αόριστες υποσχέσεις ότι θα μελετηθούν ορισμένα προβλήματα και αιτήματά μας. Συνεπώς, τα δίκαια αιτήματά μας παραμένουν ανεκπλήρωτα.

Πιστεύουμε πως δεν μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι είναι δυνατόν να υπάρξουν σοβαρές ποιοτικές αλλαγές στην εκπαίδευση, χωρίς τη βελτίωση της θέσης των εκπαιδευτικών. Αυτό κατά τη γνώμη μας πρέπει να εκφράζεται τόσο με τη γενναία οικονομική αναβάθμισή τους, όσο και με τη γενικότερη στήριξη του έργου τους με μέτρα όπως η βελτίωση της αρχικής τους εκπαίδευσης, η ανάπτυξη της ουσιαστικής επιμόρφωσής τους, η βελτίωση των εργασιακών τους σχέσεων και γενικότερα η αναβάθμιση και στήριξη του κοινωνικού ρόλου των εκπαιδευτικών. Είναι χαρακτηριστικό ότι η πιο σημαντική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στη χώρα μας (του 1964) ξεκίνησε με την ουσιαστική οικονομική αναβάθμιση των εκπαιδευτικών και συγκεκριμένα με το διπλασιασμό των αποδοχών τους.

Οικονομική αναβάθμιση

Γίνεται συχνά λόγος για τον αναντικατάστατο ρόλο των εκπαιδευτικών στην κατάκτηση μιας εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας και στη συμβολή τους στην αναπτυξιακή πορεία του τόπου. Δεν πρέπει να παραβλέπουμε όμως ότι, για να μπορέσουν οι εκπαιδευτικοί να ανταποκριθούν στις αυτονόητα μεγάλες απαιτήσεις της κοινωνίας, πρέπει να μπορούν να ζουν με αξιοπρέπεια από το μισθό τους, να έχουν αποδοχές που θα τους εξασφαλίζουν πρόσβαση στα αγαθά της μόρφωσης και του πολιτισμού. Επιβάλλεται, ακόμη, να εργάζονται σε καθεστώς παιδαγωγικής ελευθερίας και εργασιακής σταθερότητας.

Είναι γνωστή η πολύ κακή οικονομική θέση των καθηγητών τόσο σε σύγκριση με τους μισθούς των εκπαιδευτικών στις άλλες χώρες της Ευρώπης, (οι αμοιβές των καθηγητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη χώρα μας βρίσκονται στο 50% περίπου των αμοιβών των καθηγητών -των 15 χωρών- της Ευρωπαϊκής Ένωσης), όσο και στο πλαίσιο των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα της χώρας μας (υπάρχουν κλάδοι στο δημόσιο τομέα στους οποίους οι μισθοί είναι υπερδιπλάσιοι από αυτούς των εκπαιδευτικών).

Τα αιτήματά μας είναι:

- **25% αυξήσεις στις αποδοχές μας και ενσωμάτωση των επιδομάτων στους βασικούς μισθούς. Χορήγηση του ποσού των 176 ευρώ και στους εκπαιδευτικούς.**
- **Ακόλυτη μισθολογική εξέλιξη· μη σύνδεση του μισθού με την απόδοση- αξιολόγηση.**
- **Όχι σε μισθολόγια λιτότητας και επισφαλούς μισθού.**

Η χορήγηση αυξήσεων στο ύψος του 3,2% αποτελεί συνέχεια της πολιτικής λιτότητας. Έτσι, οδηγούμαστε σε νέα οικονομική υποβάθμιση των εκπαιδευτικών, με αποδοχές με τις οποίες δεν θα μπορούν να ανταποκριθούν στο σημερινό κόστος ζωής.

Με επίσημο πληθωρισμό το 2004 περί το 3% και ονομαστική αύξηση του ΑΕΠ το 2005 στο 7,3% οι πραγματικές αυξήσεις των μισθών κινούνται σε μηδενικά επίπεδα, ενώ μειώνεται σχετικά το ποσοστό συμμετοχής τους στο ΑΕΠ της χώρας, φυσικά υπέρ των κερδών.

Εκτιμάμε ότι το αίτημα «να ζούμε με αξιοπρέπεια από το μισθό μας» είναι και σήμερα επίκαιρο. Δεν μπορούμε άλλο να ανεχθούμε ο έλληνας καθηγητής να αμείβεται με το 50% του μέσου όρου των μισθών των καθηγητών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επαρκής εκπαίδευση και συστηματική επιμόρφωση των καθηγητών

Η ουσιαστική ανυπαρξία ενός σύγχρονου συστήματος αρχικής εκπαίδευσης και συνεχούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών παραμένει πρώτιστο ζητούμενο για την ελληνική εκπαίδευση. Παράλληλα, η πολυτυπία και η έλλειψη συντονισμού και οργάνωσης χαρακτηρίζει την κατάσταση

που επικρατεί σήμερα και στον τομέα της επιμόρφωσης.

Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη σημερινή κατάσταση και πρέπει να συζητηθούν διεξοδικά είναι:

1. Η ουσιαστική απουσία γενικευμένου προγράμματος περιοδικής επιμόρφωσης μεγάλης διάρκειας που να αφορά το σύνολο των εκπαιδευτικών και να καλύπτει τις βασικές επιμορφωτικές ανάγκες τους.
2. Η σταδιακή υποβάθμιση και εγκατάλειψη των ΠΕΚ, τα οποία κατά βάση περιορίζονται στον τομέα της «εισαγωγικής» επιμόρφωσης.
3. Η περιορισμένη, σχετικά, παρουσία των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στον τομέα της παροχής επιμορφωτικών προγραμμάτων μέσης και μεγάλης διάρκειας.
4. Η ενίσχυση της παρουσίας των λεγόμενων «ειδικών» επιμορφωτικών προγραμμάτων, που κατά βάση πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ. Τα προγράμματα αυτά παρέχονται ευκαιριακά, ασυντόνιστα και ανοργάνωτα, με αποτέλεσμα να μην αποφεύγονται επικαλύψεις και να καλύπτονται πλημμελώς οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών.
5. Η εμφάνιση προγραμμάτων επιμόρφωσης Τριτοβάθμιων Ιδρυμάτων η συμμετοχή στα οποία απαιτεί την καταβολή διδάκτρων.
6. Η ανάπτυξη (ευκαιριακού χαρακτήρα, ωστόσο, και αναντίστοιχων προς τις επιμορφωτικές ανάγκες) επιμορφωτικών προγραμμάτων για τη στήριξη της ένταξης ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στις συνήθεις τάξεις.
7. Η ανάπτυξη, αλλά σε περιορισμένο βαθμό και με μεγάλες ελλείψεις, επιμορφωτικών προγραμμάτων σχετικών με τη διαπολιτισμική και αντιρατσιστική εκπαίδευση, τη διαθεματική προσέγγιση, την αξιοποίηση της σχολικής βιβλιοθήκης κ.λπ..
8. Η ελλιπής κάλυψη των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών του Γυμνασίου σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς του Λυκείου.
9. Η απουσία ουσιαστικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών που αποσπώνται σε ελληνικά σχολεία του εξωτερικού. Κατά κανόνα οι εκπαιδευτικοί αυτοί παρακολουθούν ολιγοήμερο επιμορφωτικό σεμινάριο πρόχειρα οργανωμένο, που δεν καλύπτει τις πολλαπλές ανάγκες τους.
10. Η υποβάθμιση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της ΤΕΕ.
11. Σοβαρή είναι, επίσης, η έλλειψη φορέων μετεκπαίδευσης των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, που θα μπορούσε να συμβάλει ουσιαστικά στην κάλυψη της ζήτησης για υψηλότερου επιπέδου μορφωτικά εφόδια από τους συναδέλφους.

Μια άλλη σημαντική διάσταση των επιμορφωτικών προγραμμάτων αφορά τις διαδικασίες αξιολόγησής τους. Όλα τα επιμορφωτικά προγράμματα, είτε παρέχονταν από τα ΠΕΚ είτε εκτός των ΠΕΚ, «αξιολογήθηκαν» με «αντικειμενικές» διαδικασίες και κρίθηκαν «επαρκή» και «αποτελεσματικά». Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση που επιχειρήθηκαν αλλαγές στον τομέα της επιμόρφωσης υπήρξαν εκθέσεις που τόνιζαν την αναποτελεσματικότητα και την ανεπάρκεια των προηγούμενων επιμορφωτικών θεσμών και πρακτικών. Αυτό συνέβαινε γιατί δεν εφαρμόστηκε ποτέ κάποια ουσιαστική και συνολική διαδικασία αποτίμησης των επιμορφωτικών προγραμμάτων από ανεξάρτητη, αντιπροσωπευτική ομάδα αξιολόγησης με συμμετοχή και των ίδιων των εκπαιδευτικών.

Διεκδικούμε την καθιέρωση ετήσιας επιμόρφωσης με απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα. Ζητούμε, επίσης, την οργάνωση της εισαγωγικής επιμόρφωσης με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην αναγκάζονται οι νεοδιόριστοι εκπαιδευτικοί να μετακινούνται σε μεγάλες αποστάσεις. Είναι αυτονόητο ότι κατά τη διάρκεια της εισαγωγικής επιμόρφωσης αυτοί πρέπει να απαλλάσσονται από τα διδακτικά τους καθήκοντα.

Διεκδικούμε, επιπλέον, την οργάνωση ενός δικτύου Κέντρων Στήριξης του Εκπαιδευτικού Έργου σε πανελλαδική κλίμακα, μέσω των οποίων θα παρέχεται συστηματική εκπαιδευτική / παιδαγωγική υποστήριξη στους μάχιμους εκπαιδευτικούς. Στην οργάνωση αυτού του δικτύου η ΟΛΜΕ μπορεί και πρέπει να διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο. Σχετική πρόταση έχει κατατεθεί και στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠΕΑΕΚ, αλλά δεν υπήρξε μέχρι σήμερα κάποια θετική αντίδραση από την πλευρά του ΥΠΕΠΘ.

Ετήσια επιμόρφωση

Κατά την άποψή μας, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών δεν πρέπει να θεωρείται απλώς η συμμετοχή σε κάποια επιμορφωτικά προγράμματα μικρής ή μεγάλης διάρκειας, αλλά ένα

αναπόσπαστο μέρος της διαρκούς επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών, η οποία με τη σειρά της πρέπει να συνδέεται με τη συνολική διαδικασία ανάπτυξης και αλλαγής του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του, όπως προτείνει η ΟΛΜΕ.

Τόσο η μία όσο και η άλλη διαδικασία, για να έχουν επιτυχή έκβαση, προϋποθέτουν την οργάνωση και πραγματοποίηση μελετών με στόχο τη σαφή γνώση και αποτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης σε ό,τι αφορά τις γνώσεις και δεξιότητες των εκπαιδευτικών ανά επίπεδο και ειδικότητα, ταυτόχρονα όμως και σε ό,τι αφορά τις απαιτήσεις που επιβάλλει η οργάνωση ενός σύγχρονου, αποτελεσματικού, δημοκρατικού και ευαίσθητου στις κοινωνικές ανάγκες εκπαιδευτικού συστήματος.

Η ετήσια διάρκεια της επιμόρφωσης έχει τα παρακάτω πλεονεκτήματα:

1. Παρέχει ευχέρεια χρόνου (8-9 μήνες) για τη συστηματική και συνολική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.
2. Απαλλάσσει τους εκπαιδευτικούς από το άγχος της ταυτόχρονης υποχρέωσης παροχής διδακτικού έργου στα σχολεία και τους αφήνει απερίσπαστους να παρακολουθήσουν το επιμορφωτικό πρόγραμμα. Έτσι αυξάνεται η δυνατότητά τους να ασχοληθούν ερευνητικά με τα θέματα του επιμορφωτικού προγράμματος πέρα από το ωρολόγιο πρόγραμμα που παρακολουθούν.
3. Δεν υποβάλλει τα σχολεία σε αναστάτωση κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, υποχρεώνοντας σε αλλαγές του προγράμματος μια και δύο φορές κατά τη διάρκειά του, όπως συνέβαινε με το σύστημα των τρίμηνης διάρκειας προγραμμάτων των ΠΕΚ.
4. Εξασφαλίζει περισσότερες δυνατότητες συμμετοχής στα επιμορφωτικά προγράμματα για τους εκπαιδευτικούς που ζουν μακριά από την έδρα των ΠΕΚ, εφόσον τους παρέχει τη δυνατότητα ετήσιας απαλλαγής από τα διδακτικά τους καθήκοντα.
5. Παρέχει τη δυνατότητα να διοριστούν περισσότεροι εκπαιδευτικοί για την κάλυψη των κενών που δημιουργεί η απόσπαση των επιμορφωόμενων εκπαιδευτικών και με αυτό τον τρόπο περιορίζει την ανεργία στο χώρο της εκπαίδευσης.
6. Επιτρέπει να προσδιορίζονται έγκαιρα τα κενά που δημιουργεί η απόσπαση εκπαιδευτικών για επιμόρφωση κατ' έτος, ώστε να είναι δυνατόν να διορίζονται μόνιμοι εκπαιδευτικοί για την κάλυψή τους, αντί

Για τον ΟΕΠΕΚ

Με ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αντιμετωπιστούν τα θέματα που αφορούν τον Οργανισμό Επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών.

Ένας Οργανισμός Επιμόρφωσης εξαρτημένος από την εκάστοτε ασκούμενη εκπαιδευτική πολιτική, όπως αυτός που έχει συσταθεί, δεν μπορεί να παρακολουθεί τις εκπαιδευτικές ανάγκες και εξελίξεις και ο ρόλος του θα ακυρώνεται καθώς θα μεταβάλλεται σε ένα γραφειοκρατικό οργανισμό που θα επισωρεύει αντί να επιλύει τα προβλήματα.

Εξάλλου, λειτουργίες όπως αυτές ανατέθηκαν στον Ο.Ε. θα έπρεπε να ανατεθούν σε ένα ουσιαστικά αναβαθμισμένο, δημοκρατικής δομής και λειτουργίας Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, το οποίο κάτω από τις κατάλληλες συνθήκες θα μπορούσε να αναλάβει ένα τέτοιο ρόλο, όπως και να ενοποιήσει το σύνολο των λειτουργιών παρακολούθησης και στήριξης του εκπαιδευτικού έργου σε όλους τους επιμέρους τομείς.

Ακόμη, δεν είναι δυνατόν να αποδεχθούμε έναν οργανισμό αυτού του χαρακτήρα, ο οποίος θα επιδιώκει να διασφαλίσει την «οικονομική του αυτάρκεια μέσω προσφοράς αμειβομένου έργου». Μια τέτοια προοπτική θα μπορούσε να δημιουργήσει πολύ σοβαρά προβλήματα σε ό,τι αφορά τη φησισογνωμία και τη λειτουργία του.

Τέλος, δεν αποδεχόμαστε σε καμιά περίπτωση την ανάληψη επιμορφωτικών δραστηριοτήτων που αφορούν τους εκπαιδευτικούς του δημοσίου από ιδιωτικούς φορείς.

Σε κάθε περίπτωση, και παρά τις αδυναμίες του ΟΕΠΕΚ που επισημάνθηκαν, οφείλουμε να τονίσουμε ότι η αναστολή της λειτουργίας του επί σχεδόν ένα έτος δημιούργησε σοβαρά προβλήματα στην επιμορφωτική διαδικασία.

Καταλήγοντας, θεωρούμε ότι επιμόρφωση των εκπαιδευτικών δεν πρέπει να θεωρείται απλώς η συμμετοχή σε κάποια επιμορφωτικά προγράμματα μικρής ή μεγάλης διάρκειας, αλλά

αναπόσπαστο μέρος της διαρκούς επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών, η οποία με τη σειρά της πρέπει να συνδέεται με τη συνολική διαδικασία ανάπτυξης και αλλαγής του εκπαιδευτικού συστήματος στο σύνολό του.

Ζητήματα αξιολόγησης - Αξιοκρατία στις επιλογές στελεχών

- Ο κλάδος μας με αποφάσεις των Γ.Σ. Προέδρων των ΕΛΜΕ **απέρριψε την «αξιολόγηση» - χειραγώγηση** που προωθήθηκε από την προηγούμενη κυβέρνηση και ζήτησε **την κατάργηση του ν. 2986** «για την αξιολόγηση και τη διοίκηση της εκπαίδευσης».
- Επιμένουμε στην κατάργηση της σχετικής Υ.Α. (‘καθηκοντολόγιο’) που αναφέρεται στα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες των οργάνων διοίκησης της εκπαίδευσης.
- Απαιτούμε τη δημοκρατική και αξιοκρατική επιλογή των στελεχών της εκπαίδευσης.
- Δηλώνουμε ότι είμαστε αποφασισμένοι να υπερασπίσουμε, μαζί με την εκπαιδευτική κοινότητα, τη Δημοκρατία στο σχολείο και τα κατακτημένα εργασιακά μας δικαιώματα.
- Δεν θα επιτρέψουμε σε καμιά περίπτωση να μετατραπεί το σχολείο σε χώρο χειραγώγησης και πειθαναγκασμού εκπαιδευτικών και μαθητών.

Η συνεργασία των εκπαιδευτικών με τους σχολικούς συμβούλους πρέπει να γίνεται μόνο στο πλαίσιο της στήριξης του επιστημονικού και παιδαγωγικού τους έργου. Είμαστε αντίθετοι με την παραβίαση του διδακτικού μας ωραρίου και την ανατροπή των εργασιακών μας δικαιωμάτων και με πνεύμα ευθύνης, αλληλεγγύης και σεβασμού στο παιδαγωγικό μας έργο, θα περιφρουρήσουμε αποφασιστικά την παιδαγωγική μας ελευθερία και θα αντισταθούμε σε κάθε κρούσμα αυταρχισμού και αυθαιρεσίας των οργάνων διοίκησης της εκπαίδευσης.

Η ΟΛΜΕ αγωνίστηκε πάντα και συνεχίζει να αγωνίζεται για τη διαμόρφωση ενός νέου αντικειμενικού, διαφανούς, αδιάβλητου, δημοκρατικού και αξιοκρατικού θεσμικού πλαισίου επιλογής στελεχών της εκπαίδευσης και οργάνωσης της διοίκησής της.

Ενός πλαισίου που θα ακυρώνει τις όποιες απόπειρες κομματικού ελέγχου και χειραγώγησης των εκπαιδευτικών.

Η ΟΛΜΕ ήταν πάντα και παραμένει αντίθετη σε πολιτικές που αντιμετωπίζουν το κράτος και ιδιαίτερα το χώρο της διοίκησης της εκπαίδευσης ως κομματικό φέουδο.

Απαιτεί παράλληλα να ξεκινήσει διάλογος για τη διαμόρφωση ενός θεσμικού πλαισίου που θα απαντά θετικά στην ανάγκη απαλλαγής της Δημόσιας Διοίκησης και της Εκπαίδευσης από τα δεσμά του κομματικού ελέγχου.

Ενός θεσμικού πλαισίου που θα οδηγεί στη στελέχωση της εκπαίδευσης από τους ικανότερους και πλέον εμπνευσμένους εκπαιδευτικούς.

Έγκαιροι και επαρκείς και μόνιμοι διορισμοί εκπαιδευτικών με πλήρη εργασιακά, ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά δικαιώματα

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι η καθιέρωση ελαστικών εργασιακών σχέσεων, με την επέκταση του θεσμού των ωρομισθίων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών. Η μόνιμη εργασία τίθεται υπό αίρεση και οι γκρίζες ζώνες της εργασιακής αβεβαιότητας και της περιπλάνησης στο χώρο της δημόσιας εκπαίδευσης διευρύνονται.

Ο ίδιος ο σημερινός Υφυπουργός Παιδείας κ. Καλός, μιλώντας κατά την έναρξη του 10^{ου} Συνεδρίου της ΟΛΜΕ, το 2001, τόνιζε: «Πρέπει να λύσουμε το πρόβλημα των αναπληρωτών δασκάλων και καθηγητών, γιατί κατήντησε γάγγραινα που τρώει το σώμα της εκπαίδευσης». «Υπάρχουν άνθρωποι», ανέφερε ο κ. Καλός, «που επί δεκαετία περιμένουν αναλίσκομενοι κάθε χρόνο και αναλαμβάνοντας ευθύνες εκπαίδευσης που δεν τους αναλογούν, αν δεν τους τις αναγνωρίσει η πολιτεία, παίρνοντας γλίσκρα οικονομικά ως αντίδοτο του σπουδαιότατου έργου που επιτελούν».

Οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στο ν.3235 που ψηφίστηκε πέρυσι στη Βουλή δείχνουν πόσο μακριά βρίσκεται η βούληση της πολιτείας από τα δίκαια αιτήματα των εκπαιδευτικών,

αλλά και τις πραγματικές ανάγκες εκπαίδευσης. Δυστυχώς, δεν γίνεται κατανοητό ότι η εκπαίδευση των παιδιών του ελληνικού λαού, αν θέλουμε να έχει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που απαιτούν οι σύγχρονες κοινωνίες, πρέπει να παρέχεται από μόνιμο εκπαιδευτικό προσωπικό, που εργάζεται σε καθεστώς εργασιακής ασφάλειας και σταθερότητας, σε πλαίσιο παιδαγωγικής ελευθερίας και κάτω από ανθρώπινες συνθήκες εργασίας. Είναι φανερό ότι οι εκπαιδευτικοί που η πολιτεία επιμένει να τους προσδιορίζει με τους χαρακτηρισμούς «αναπληρωτές» και «ωρομίσθιοι» στο μεγαλύτερο μέρος τους καλύπτουν πάγιες και διαρκείς ανάγκες της εκπαίδευσης. Μόνο αν κάποιος αντικρίζει τα προβλήματα της εκπαίδευσης μέσα από τον παραμορφωτικό φακό των πολιτικών της λιτότητας αποδέχεται τις πρακτικές που οδηγούν στον τεράστιο αριθμό των κενών στα σχολεία μας, για αρκετούς μήνες μετά την έναρξη των μαθημάτων, στις συμπτώξεις των τμημάτων και τις υποχρεωτικές μετακινήσεις των μαθητών, και στην εργασιακή αβεβαιότητα και περιπλάνηση αναπληρωτών και ωρομισθίων.

Η Κυβέρνηση είχε και εξακολουθεί να έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τη μεγάλη προσφορά σε εκπαιδευτικούς, που χαρακτηρίζει την ελληνική κοινωνία, βελτιώνοντας ποιοτικά την εκπαίδευση και υλοποιώντας ταυτόχρονα τις προεκλογικές της δεσμεύσεις για επίλυση του σοβαρού προβλήματος των συμβασιούχων. Μια τέτοια επιλογή θα σήμαινε μια σειρά από βελτιωτικά μέτρα της εκπαίδευσης, όπως η μείωση του αριθμού μαθητών ανά τμήμα, για την οποία χρειάζεται μια απλή τροποποίηση των Νόμων 1566/1985 και 2640/98 για τον προσδιορισμό του μέγιστου αριθμού των μαθητών ανά τμήμα στα Γυμνάσια, τα Λύκεια και τα ΤΕΕ. Όμως η Κυβέρνηση την παραπέμπει στις καλένδες και από την άλλη πλευρά μιλά συνεχώς για πλεονάζον προσωπικό. Επιβάλλεται ακόμη η εφαρμογή επαρκών και αποτελεσματικών προγραμμάτων αντισταθμιστικής εκπαίδευσης.

Μας ανησύχησαν όλους τα στοιχεία που δόθηκαν από τη Στατιστική Υπηρεσία και από τα οποία προκύπτει ότι ο σχολικός πληθυσμός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση τη σχολική χρονιά 2003-2004 ήταν 685.000 μαθητές/-τριες, έναντι 845.000 πριν από 9 χρόνια. Έχουμε, δηλαδή, μείωση του σχολικού πληθυσμού κατά 20% στην τελευταία 9ετία. Η μείωση του αριθμού των γεννήσεων από μόνη της δεν ερμηνεύει αυτή τη μεγάλη μείωση του σχολικού πληθυσμού. Υπάρχουν και άλλοι λόγοι που πρέπει να αναζητηθούν, όπως η έλλειψη μέτρων αντισταθμιστικής εκπαίδευσης, ο εξεταστικός χαρακτήρας του Λυκείου, που οδήγησε στην έξωση πολλών μαθητών από το Λύκειο, ή το γεγονός ότι δεν λειτουργούν ΤΕΕ σε όλη την έκταση της χώρας.

Η Κυβέρνηση επιμένει στην ίδια, αδιέξοδη λογική που αναπαράγει την υποβάθμιση της εκπαίδευσης και διαιωνίζει την εργασιακή ομηρία των συμβασιούχων. Η ρύθμιση για την απορρόφηση μέχρι το 2007 όσων εκπαιδευτικών έχουν συμπληρώσει 30 μήνες προϋπηρεσίας αφορά στην πραγματικότητα μικρό αριθμό αναπληρωτών, δεδομένου ότι όσοι έχουν 30μηνη προϋπηρεσία θα διορίζονται με το ποσοστό του 40%.

Είναι αναγκαίο να γίνουν το επόμενο διάστημα διορισμοί όλων των αναπληρωτών που συμπληρώνουν 18μηνη προϋπηρεσία μέχρι τις 30/6/2004. Δεν το ζητάμε αυτό απλώς και μόνο για να λυθεί το εργασιακό πρόβλημα των αναπληρωτών, αλλά και για σοβαρούς εκπαιδευτικούς, παιδαγωγικούς και κοινωνικούς λόγους.

Σημειώνουμε, επίσης, ότι τα τελευταία χρόνια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση απασχολούνται 15.000 συμβασιούχοι κάθε χρόνο. Εάν μειωνόταν ο αριθμός μαθητών ανά τμήμα, όπως επιβάλλουν παιδαγωγικοί λόγοι, θα προέκυπταν 4.000 επιπλέον θέσεις διδακτικού προσωπικού για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αν καθιερωνόταν ετήσια επιμόρφωση 4.000 εκπαιδευτικών, θα χρειαζόνταν ισάριθμοι νέοι διορισμοί, για να καλυφθούν αυτά τα κενά. Εάν, τέλος, μειωνόταν το όριο συνταξιοδότησης στα 30 χρόνια με πλήρη σύνταξη για το εκπαιδευτικό προσωπικό, αυτό θα απαιτούσε 6.500 νέους διορισμούς. Συνολικά, θα απαιτούνταν 15.000 περίπου νέοι διορισμοί.

Η ουσιαστική ερμηνεία της σχετικής Κοινοτικής Οδηγίας είναι ότι το κράτος δεν μπορεί να χρησιμοποιεί καταχρηστικά τις επαναλαμβανόμενες συμβάσεις ορισμένου χρόνου εκεί όπου υπάρχουν πάγιες και διαρκείς ανάγκες. Τα τελευταία χρόνια αγνοήθηκε το πνεύμα και το γράμμα του Νόμου 1566 για τις προσλήψεις αναπληρωτών. Προβλέπεται εκεί ότι αναπληρωτές καλύπτουν κενά καθηγητών που για οποιαδήποτε αιτία απουσιάζουν από τα σχολεία ή κενά που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Ωστόσο, οι αναπληρωτές καλύπτουν πάγιες και διαρκείς ανάγκες της εκπαίδευσης και αυτό φαίνεται και από τον μεγάλο αριθμό τους. Ζητούμε, λοιπόν, ρύθμιση που να είναι αντίστοιχη, και σε καμιά περίπτωση δυσμενέστερη, από αυτή που προωθείται

γενικότερα στο δημόσιο τομέα.

Η Υπουργός Παιδείας κ. Μαριέττα Γιαννάκου, απαντώντας στις θέσεις που παρουσίασε η ΟΛΜΕ στην Διαρκή Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων στη Βουλή, στις 22/6/04, για την αναγκαιότητα διορισμών ώστε να καλυφθούν όλα τα υφιστάμενα κενά, είπε ότι «οι καθηγητές υπάρχουν επειδή υπάρχουν τα παιδιά και όχι τα παιδιά επειδή υπάρχουν οι καθηγητές».

Εμείς, βεβαίως, υποστηρίζουμε ότι η πολιτική διορισμών που εφαρμόστηκε από την προηγούμενη κυβέρνηση και την οποία συνεχίζει και η σημερινή αμφισβήτησε στην πράξη το δικαίωμα στη μόρφωση εκατοντάδων χιλιάδων παιδιών, στέλνοντας συμβασιούχους καθηγητές στα σχολεία τους με δύο, τρεις ακόμη και τέσσερις μήνες καθυστέρηση. Εάν, επίσης, κυρίαρχο κριτήριο είναι οι ανάγκες των παιδιών, γιατί η Υπουργός Παιδείας δεν νομοθετεί τώρα τη μείωση του αριθμού μαθητών ανά τμήμα, μέτρο που συμπεριλαμβάνεται και στο εκλογικό πρόγραμμα του κυβερνώντος κόμματος.

Η μη κάλυψη των κενών με διορισμούς μόνιμου προσωπικού έχει τις εξής συνέπειες:

- Την καθυστέρηση στην πλήρη λειτουργία των σχολείων σε κάθε αρχή σχολικής χρονιάς.
- Το μεγάλο αριθμό μεταβολών στη σύνθεση του συλλόγου διδασκόντων κάθε σχολείου που δεν ευνοούν τη συνολική εκπαιδευτική διαδικασία και το σωστό προγραμματισμό.
- Η ποιότητα του διδακτικού έργου βλάπτεται καίρια και από τις αρνητικές συνθήκες εργασίας και προοπτικής του διδάσκοντος, αλλά και από την αδυναμία του να προγραμματίσει τη μελέτη του αφού δεν ξέρει αν θα διδάξει σε Λύκειο, Γυμνάσιο ή ΤΕΕ ούτε τι μάθημα θα κληθεί να διδάξει.
- Αναγκάζει τους εκπαιδευτικούς να υποβάλλονται σε ιδιαίτερα αυξημένες γραφειοκρατικές διαδικασίες και περισπασμούς, που έχουν αναπόφευκτα αρνητικές συνέπειες σε ό,τι αφορά την ανταπόκρισή τους στις εκπαιδευτικές τους υποχρεώσεις.
- Δημιουργεί δύο κατηγορίες εργαζομένων στο χώρο της εκπαίδευσης, με αποτέλεσμα να ενισχύει την αίσθηση της αδικίας και της υποβάθμισης.
- Καθιστά τους αναπληρωτές και ωρομίσθιους εκπαιδευτικούς έρμια του διοικητικού μηχανισμού της εκπαίδευσης, με αποτέλεσμα να εντείνονται οι παρεμβάσεις και πιέσεις, και να αναπτύσσονται πελατειακές σχέσεις που υπονομεύουν, τελικά, το παιδαγωγικό κλίμα και τις συναδελφικές σχέσεις στο επίπεδο του σχολείου.
- Πέρα από τις επιπτώσεις στην εκπαίδευση, η αναίρεση, εν τοις πράγμασι, της μόνιμης, σταθερής και αξιοπρεπούς εργασίας υπονομεύει βασικές κατακτήσεις των εργαζομένων στο χώρο του Δημοσίου, αλλά και ευρύτερα, και αποτελεί στίγμα για μια σύγχρονη κοινωνία.
- Η πλήρης αβεβαιότητα των αναπληρωτών καθηγητών και η ένταξή τους στους ανέργους κάθε καλοκαίρι έχει εκτός από οικονομικές, κοινωνικές και ψυχικές επιδράσεις. Όπως επισημαίνουν όλα τα συγγράμματα για τις ψυχοσθένειες, οι πλέον επιρρεπείς στην κατάθλιψη ομάδες του πληθυσμού είναι **οι άνεργοι, οι έχοντες επισφαλή εργασιακή θέση**, οι ηλικιωμένοι και οι μητέρες βρεφών, οι οποίες αναγκάζονται να μένουν στο σπίτι συνεχώς.

Το αίτημα της ΟΛΜΕ επομένως αποσκοπεί και στην καλύτερη λειτουργία των σχολείων προς το συμφέρον της εκπαίδευσης, αλλά και τον τερματισμό αυτής της απαράδεκτης ομηρίας των συναδέλφων αναπληρωτών.

Η περικοπή των δαπανών για προσωπικό που γίνονται με αυτό τον τρόπο είναι σε βάρος της εκπαίδευσης και των εργαζομένων καθηγητών. Η κατοχύρωση πλήρων εργασιακών, ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων στους αναπληρωτές θα στερήσει από την εκάστοτε κυβέρνηση το «κίνητρο» να μη διορίζει μόνιμους καθηγητές που να καλύπτουν όλα τα πραγματικά κενά, ενώ θα αναβαθμίσει την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και θα αποκαταστήσει την εύρυθμη λειτουργία των περισσότερων σχολείων.

Σημειώνουμε, επίσης, ότι ακόμα και σήμερα, τέσσερις μήνες από την έναρξη των μαθημάτων, δυστυχώς, παραμένουν κενά διδακτικού προσωπικού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Παρά τη μικρή αύξηση των διορισμών μόνιμων εκπαιδευτικών που πραγματοποιήθηκαν εφέτος, υπήρξαν σοβαρές καθυστερήσεις στις τοποθετήσεις των νεοδιοριστών, στις αποσπάσεις των μονίμων καθώς και στις προσλήψεις αναπληρωτών εκπαιδευτικών με αποτέλεσμα όλα αυτά να έχουν σοβαρή επίπτωση στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ιδιαίτερα προβλήματα υπήρξαν και υπάρχουν στα σχολεία της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, στα μουσικά σχολεία κ.λπ.

Θα πρέπει, κατά τη γνώμη μας, οι προσλήψεις των μονίμων να προγραμματίζονται και να

πραγματοποιούνται έγκαιρα, ώστε να ολοκληρώνεται η εισαγωγική επιμόρφωσή τους πριν την έναρξη των μαθημάτων, αλλά και όλες οι υπηρεσιακές μεταβολές (μεταθέσεις, αποσπάσεις) να έχουν ολοκληρωθεί πριν την έναρξη των μαθημάτων. Επίσης, είναι αναγκαίο να έχουν εξασφαλιστεί έγκαιρα όλες οι αναγκαίες πιστώσεις για τις προσλήψεις αναπληρωτών, που πρέπει και αυτές να ολοκληρώνονται τις πρώτες ημέρες έναρξη των σχολικών μαθημάτων.

[1]

Εθνικό Κέντρο Βιβλίου/Παρατηρητήριο Βιβλίου: *Πανελλήνια έρευνα για τον Αναλφαβητισμό*, Αθήνα 1998.